

TEHNOFOOBIA JA TEHNOFIILIA TEST

© 2016, PE Konsult Ltd. All rights reserved

Tehnofoobia on töötaja põhjendamatu hirm või vastumeelsus uute tehnoloogiate, keerukate masinate, tehniliste vahendite, eriti arvutite suhtes. Küberfoobia on kontseptsioon, mis kirjeldab konkreetse foobia väljendust so "irratsionaalset hirmu või vastumeelsust arvutite suhtes" või üldisemalt - arusaamatut hirmu ja/või võimetust õppida kasutama uusi tehnoloogiaid (Bauer, 1997).

Tehnofiilia tähistab eriti entusiastlikku soovi kasutada uusi tehnoloogiaid, masinaid, tehnilisi vahendeid, eriti arvuteid, Internetti, mobiiltelefone, kodukino.

Tehnofoobia ja tehnofiilia test on psühhomeetriline test, mis koosneb 44-st väitest. Vastamisel saab testi täitja kasutada Likert-tüüpi 6-pallist sundvaliku skaalat: 1-pall on "Mitte kunagi, väga harva" ja " 6-palli on "Väga sageli, alati" või 1-pall on "Väga kindlalt ei nõustu" ja 6-palli on "Väga kindlalt nõustun".

Faktoranalüüsi alusel moodustusid neli faktorit: (Faktor 1) Uue tehnoloogia kasutamine tööl (6 väidet); (Faktor 2) Tehnoloogia tööl (5 väidet); (Faktor 3) Tehnofiilia (20 väidet); (Faktor 4) Tehnofoobia (13 väidet).

Näited testis kasutatud väidetest: testi täitjal palutakse hinnata kui sageli ta kasutab oma tööd tehes uut tehnoloogiat. Vastamisel palutakse aluseks võtta viimased kolm kuud: "Internet (sh e-mail)" ja "tarkvara suhtlemiseks/sotsiaalne tarkvara" ja "pilvepõhised teenused"; Palutakse hinnata seda, milliseid tundeid on uus tehnoloogia teis tekitanud: "Ma olen tundnud suurt vaimustust uue seadme või tehnoloogia tõttu" ja "Ma olen tundnud hirmu kaotada oma maine, kui ma ei oska kasutada kõige kaasaegsemaid seadmeid või tehnoloogiaid" ja "Ma olen tundnud, et mul ei ole piisavalt oskusi, et kasutada uusi seadmeid või tehnoloogiat" ja "Ma olen tundnud, et ma ei suuda õppida uusi tehnoloogiaid kasutama".

TEOREETILINE TAUST

Technofoobia on hirm või ärevus keeruka tehnoloogia mõju suhtes. Kuigi on arvukalt tõlgendusi technofoobiast, tundub, et uute tehnoloogiate tulekuga on ka technofoobia on muutunud keerukamaks. Lihtsustatult on technofoobia irratsionaalne hirm või ärevus. Küberfoobia on vastupidine tehnofiiliale.

Tehnofiilia tähendab ülimalt entusiastlikku suhtumist enamiku või kõigi uute tehnoloogiate suhtes. Tehnofiiliat võib käsitleda uutest tehnoloogiatest sõltuvusena. Tehnofiil võtab uued tehnoloogiaid kasutusele innukalt ja näeb selles abil parandada oma elu kvaliteeti. Tehnofiil naudib uusimate tehnoloogiate kasutuselevõttu ning keskendub liialt kõigele, mis on kõige-kõige uuem, innovaatilisem, põnevaima tehnilise lahendusega jms. (Richards, 2010).

TESTI VALIDEERIMINE

TESTI SEESMISED KORRELATSIOONID

Testi seesmised korrelatsioonid on esitatud alljärgnevas tabelis.

Tabel. Tehnofoobia ja tehnofiilia testi seesmised korrelatsioonid (seosed) (N = 625)

Faktorid	1	2	3	4
1. Uue tehnoloogia kasutamine tööl	1			
2. Tehnoloogia tööl	0.57	1		
3. Tehnofiilia	0.34	0.34	1	
4. Tehnofoobia	-	-0.20	0.13	1

Kõik tabelis esitatud korrelatsioonid (seosed) on statistiliselt olulised ($p < 0.05$)

TESTI RELIABIILSUS

Tehnofoobia ja tehnofiilia testi seesmist reliabiilsust näitav Cronbach- α indeks, ehk koefitsient oli 0.90, faktoritel oli see vahemikus 0.81 kuni 0.95 (vt alljärgnevas tabelis).

Tabel. Tehnofoobia ja tehnofiilia testi reliabiilsuse statistika (N =625)

Faktorid	Küsimuste arv	Cronbach- α^*
1. Uue tehnoloogia kasutamine tööl	6	0.81
2. Tehnoloogia tööl	5	0.87
3. Tehnofiilia	20	0.90
4. Tehnofoobia	13	0.95

* Laialdaselt on aktsepteeritud, et Cronbach- α indeks (koefitsient alfa) loetakse standardiks alates 0.70 (Nunnally, 1978).

EESTI NORMID

Tehnofoobia ja tehnofiilia testi Eesti normid on esitatud alljärgnevas tabelis. Eesti normid põhinevad 404 töötaja testide keskmistest tulemustest. Viidi läbi kaks erinevat uuringut: (1) üldine töötajate uuring (EST, N=317); (2) Ödede uuring (N=87).

Tabel. Tehnofoobia ja tehnofiilia testi Eestis läbiviidud uuringute tulemuste kirjeldav statistika (N=404)

Vastuste skaala: 1-pall on “Mitte kunagi, väga harva” ja “ 6-palli on “Väga sageli, alati” või 1-pall on “Väga kindlalt ei nõustu” ja 6-palli on “Väga kindlalt nõustun”.

Faktorid	ÕED (N=87)		EST (N=317)	
	M	SD	M	SD
1. Uue tehnoloogia kasutamine tööl	3.98	1.03	3.87	1.21
2. Tehnoloogia tööl	4.84	0.88	4.73	0.97
3. Tehnofiilia	3.08***	0.69	3.37	0.69
4. Tehnofoobia	2.26	0.93	2.30	0.97

Tabelis esitatud elukutsete grupe on võrreldud EST grupi tulemusega kui normiga. Statistiliselt oluline erinevus EST grupi tulemusest: * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$.

POOLA NORMID

Tehnofoobia ja tehnofiilia testi Poola normid on esitatud alljärgnevas tabelis ja põhinevad 218 töötaja uuringul.

Tabel. Tehnofoobia ja tehnofiilia testi Poolas läbiviidud uuringute tulemuste kirjeldav statistika (N=218)

Vastuste skaala: 1-pall on “Mitte kunagi, väga harva” ja “ 6-palli on “Väga sageli, alati” või 1-pall on “Väga kindlalt ei nõustu” ja 6-palli on “Väga kindlalt nõustun”.

Faktorid	M	SD
1. Uue tehnoloogia kasutamine tööl	3.70	1.27
2. Tehnoloogia tööl	4.50	0.99
3. Tehnofiilia	3.86	0.79
4. Tehnofoobia	2.56	1.16

TEHNOFOOBIA ja TEHNOFIILIA ning TÖÖ TULEMUSLIKKUSE VAHELISED KORRELATSIOONID (SEOSED)

Tehnofoobia ja tehnofiilia testi ning Töö tajutud tulemuslikkuse testi vaheline reliabiilsus so Cronbach- α indeks (koefitsient alfa) oli 0.93.

Tabel. Tehnofoobia ja tehnofiilia testi ja Töö tajutud tulemuslikkuse testi omavahelised korrelatsioonid (seosed) (N =625)

Tehnofoobia ja tehnofiilia	Töö tajutud tulemuslikkus
1. Uue tehnoloogia kasutamine tööl	0.16
2. Tehnoloogia tööl	0.19
3. Tehnofiilia	0.04
4. Tehnofoobia	0.09

ARTIKLID ja/või ETTEKANDED KONVERENTSIDEL (Bibliography of Studies Using the Technophobia and Technophilia Test)

- Teichmann, M. (2016). *E-HRM* (Human Resource or Personnel or Human Factor or Human Capital). In: Conference “New approaches to HR management: do they work in Central and Eastern Europe?” University of Silesia in Katowice, Poland, the 6th of October 2016.
- Teichmann, M., Murdvee, M., Kożusznik, B., Smorzewska, B., Gaidajenko, A., Ilvest, J. Jr. (2017). *Relationship between the Employees’ Perceived Performance and Various Work Related Psychosocial Characteristics*. In: European Association of Work and Organizational Psychology (EAWOP) Congress “Enabling Change through Work and Organizational Psychology”, May 17th - 20th 2017, Dublin, Ireland (in press).
- Teichmann, M. (2017). *Changing world of work*. In: Congress “Psychology in the crossrode of traditions and innovations or Psychology between traditions and innovations”, 11th of May 2017, Vilnius. Lithuania (in press).